

О.О. Соловійова, к.е.н., Є.О. Миронович
(Національний авіаційний університет, Україна)

Перспективи відновлення та розвитку авіаційної інфраструктури

Досліджено стан ринку української цивільної авіації під час війни. Встановлено вплив військового стану на діяльність авіакомпаній та їх адаптацію до нової реальності. Запропоновано напрями відновлення та розвитку авіаційної інфраструктури.

Внаслідок війни дуже постраждала українська цивільна авіація. Через російське вторгнення з кінця лютого 2022 року небо над Україною закрито для польотів, більшість авіакомпаній втратили свої літаки, тисячі людей залишилися без роботи. Попри те, що багато компаній втратили роботу, вони не покладають зусиль, щоб повернутися на своє місце, а деякі успішно вийшли на нові ринки.

За даними Державної авіаційної служби, до війни в Україні діяло 16 авіакомпаній. Водночас 93% трафіку припало лише на чотири компанії - МАУ, SkyUp, Azur Air Україна та «Розу вітрів» («Windrose»). Після російського вторгнення на авіаційному ринку залишилося тільки дві компанії - МАУ та SkyUp. Інші – вимушено зупинили роботу.

Експерти твердо переконані, що SkyUp стала найуспішнішою компанією в цій сфері. SkyUp також була найбільш підготовленою до війни. Авіакомпанії вдалося до закриття повітряного простору вивезти з України майже весь флот (лише один літак залишився у «Борисполі»). При цьому SkyUp активно продовжує літати та заробляти, тільки тепер – в Європі (Рис.1).

Рис.1. Діяльність компанії SkyUp в умовах війни

У 2022 році компанія виконала 7713 рейсів та перевезла понад 1,08 мільйонів пасажирів. Рейси SkyUp літали до 204 аеропортів світу за 627 маршрутами.

Адаптуючись до нової реальності компанія успішно виконала наступні завдання:

- підписано контракти за умовами «мокрого лізингу» з 10-ма авіакомпаніями, основними з яких є: Wizz Air, SmartWings, Freebird Airlines, Tailwind Airlines, Corendon Airlines;

- запущено франчайзингову програму Join UP! Балтії з Литви, Латвії та Естонії до Єгипту та чартерні рейси Join UP! Україна від Польщі до Єгипту;

- здійснено спеціальні рейси для паломників-хасидів Тель-Авів – Кишинів – Тель-Авів, які прибули до Умані на святкування Рош га-Шана;

- влітку флот поповнився новим літаком, і зараз компанія може експлуатувати 11 літаків.

Зараз деякі авіакомпанії України працюють в обмеженому режимі (на висококонкурентних ринках) у країнах Європи. Довго це тривати не може, тому вже зараз потрібний план для повернення авіакомпаній України на ринок. Це стосується і персоналу аеропортів, які вимушено припинили роботу, а також працівників Державіаслужби, ДП «Укрерорух» та інших суміжних компаній. Усі вони страждають від відсутності роботи. Звільнення тривають, а іноді – люди просто звільняються, не розуміючи перспектив.

Що стосується аеропортів, то залишилися функціонувати лише військові аеродроми та аеропорти спільного користування, які діють в інтересах сектору безпеки та оборони. Оцінка ризиків для цивільної авіації, що використовує повітряний простір над зонами конфлікту, повинна не тільки враховувати фактичні загрози від сторін конфлікту, але також включати ризики, наміри або можливості, які є невизначеними.

Сьогодні Україна перебуває в одній групі з країнами віднесеними до групи найвищого ризику з точки зору безпеки польотів. У цих умовах необхідно постійно оцінювати рівні ризиків та загроз безпеки польотів, системи та засоби ураження противника, і в залежності від цього коригувати плани та оцінювати потенційні можливості діяльності підприємств авіаційної сфери.

Зважаючи на те, що ризики для польотів нікуди не зникнуть ще тривалий час, необхідно буде розробляти стратегії діяльності аеропортів в теперішніх умовах, як це зробили в аеропортах Ізраїлю або Іраку.

Важливим кроком на шляху відновлення інфраструктури та загального рівня безпеки для кожного окремого аеропорту є зонування регіональної структури повітряного простору. Авіаперельоти необхідно відновлювати поступово за визначеними безпечними маршрутами.

За таким підходом можна вже в наступному році сподіватися на відкриття перших повітряних маршрутів до аеропортів на заході країни у разі настання відповідних умов з точки зору безпеки польотів.

Наступним етапом можливо буде розглядати запуск польотів в центральних та південних областях. Останнім етапом відновлення авіагалузі буде початок польотів до східних та північних областей, але терміни їх

відкриття будуть залежати від швидкості відбудови інфраструктури аеропортів.

До завдань відновлення та розвитку авіаційної інфраструктури можна віднести наступні:

- послідовність відновлення аеропортів відповідно до Транспортної моделі України;
- планування повернення авіакомпаній та всіх гравців на авіаринку та безпечний доступ до діяльності аеропортів;
- приведення до відповідності з нормами ЄС питань вартості авіапалива та стандартів обслуговування;
- зниження оподаткування для суб'єктів господарювання авіаційної галузі;
- відбудова зруйнованої інфраструктури аеропортів;
- розвиток пріоритетних аеропортів, створення транспортних хабів (не лише Бориспіль);
- створення вантажних аеропортів;
- створення умов для виникнення авіаційно-технічних сервісних компаній;
- можливість отримання пільгових кредитів і субсидій від країн-партнерів та за рахунок компенсації;
- створення концесій для аеропортів (BOT – build-operate-transfer);
- створення наглядових рад у державних та комунальних аеропортах, залучення для відбудови та управління професійного менеджменту.

Війна може тривати довго, тож рано чи пізно проблему з авіасполученням все одно доведеться вирішувати. Усі ці кроки вдихнуть нове життя в український авіарух.

Список літератури

1. Працюємо та підтримуємо один одного: яким був 2022 рік для SkyUp в умовах війни? – Офіційний сайт SkyUp Airlines. URL: https://skyup.aero/en/news/pracyuemo-i-pidtrimuemo-odne-odnogo-yak-proyshov-rik-dlya-skyup-v-umovah-viyni_453;

2. BBC News Україна: Як українські авіакомпанії заробляють і занепадають під час війни? URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-63403865>;

3. Економічна правда: Коли в Україні запрацюють цивільні аеропорти. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/11/4/693439/>;

4. Авіаперевезення після Перемоги. Як запустити авіатрафік та що для цього потрібно? URL: <https://thepage.ua/ua/experts/yak-vidnoviti-aviaperevezennya-v-ukrayini-pislya-vijni-visnovki-eksperta>.

5. Соловійова О.О., Командровська В.Є., Соколова О.Є., Герасименко І.М., Висоцька І.І. Лізинг повітряних суден як ефективна бізнес-технологія авіакомпанії. *Вісник ХНТУ*. 2022. Вип. № 3/82. С. 112 – 117.